

De actualiteit van automutilatie

Wanneer het woord vlees wordt

I felt white, drained of blood, cared for, purified. Peaceful.

Margaret Atwood

A scar is what happens when the word is made flesh.

Leonard Cohen

Lezing Studiedag Klinische Psychotherapie 'In eigen vlees snijden. Hoe kom je erbij en wat doe je eraan?', 22 september 2011, Pittem

Mark Kinet

Argument

Automutilatie vertrekt vanuit een *noodsituatie*. Ze is een poging tot *evacuatie* van ondraaglijke inhoud. Het is zich *behelpen* zonder appel op of tussenkomst van de Ander. Ze gaat gepaard met verstomming, met zwijgen of *verzwijgen*. In al deze opzichten is ze verwant met de verslaving of addictie, die in een pertinente *spielerei* van Rik Loose (2002) met 1 d geschreven wordt: a-dictie. Zonder spreken.

Ziedaar een toelichting van de oorspronkelijke titel van mijn bijdrage. Hij kwam spontaan in mij op wanneer ik enkele essenties van zelfverwonding voor de geest haalde. Ik ben dan ook grotendeels werkzaam als psychiater binnen de eenheden mentalisatie en klinische psychotherapie van dit ziekenhuis. Angst, depressie en ernstige persoonlijkheidsproblemen worden er in een poging tot breeddenkende integratie tussen psychiatrie en psychoanalyse behandeld. Automutilatie is er bij wijze van spreken wekelijkse zo niet dagelijkse kost.

Maar er is meer. Al naargelang de beschikbare cijfers komt automutilatie vooral voor bij jongeren en jongvolwassenen tussen 14 en 25 jaar. Tot 50 % (Suyemoto, 1998 p 533) van de opgenomen psychiatrische patiënten in deze leeftijdscategorie heeft geautomutileerd. Het voorkomen van automutilatie stijgt gestaag sinds de jaren '80. Uit epidemiologisch onderzoek van 2008 (Madge p 667-677) blijkt dat 1 op 7 vrouwen (tegenover 1 op 25 mannen) zichzelf ooit verwondt. Wat is er gaande? Wat is er met onze tijd aan de hand dat hij zulke kinderen baart? *'There is no such thing as a baby'* riep Winnicott (1952 p 99) uit tijdens een vergadering van de Britse Vereniging voor Psychoanalyse. We vullen aan: *There is no such thing as a patient!* Hij moet immers steeds begrepen worden in zijn verhouding tot de grote Ander van zowel gezin als samenleving.

Vooruitblik

Na een korte antropologische voorbeschouwing bestaat deze bijdrage uit twee delen: een analyse van de cultuur en een analyse van de kliniek.

Onze postmoderne conditie kenmerkt zich o.a. door twee zaken. Er is een verlies van *zin* die gevolg is van het einde van de Grote Verhalen met hun autoriteit, traditie en houvast. Er is anderzijds de gemondialiseerde malle molen van het kapitalisme die de mens tot *consumens* herleidt. De tegen- en jeugdcultuur van de *bohème* is na 1968 *mainstream* is geworden. Ik stel de vraag: moet opstand dan een rauwe, vleselijke gedaante aannemen?

Via een kort filmfragment en een douchescène zoals in *'Psycho'* (1960) van Alfred Hitchcock komen we in deel twee met beide voeten in de kliniek terecht. Wat verstaan we onder automutilatie en hoe kom je erbij? Theoretisch wordt stilgestaan bij het verschil tussen aktueelpathologie en psychopathologie. De grondvorm van drift en trauma wordt voorgesteld. Verschillende verklaringsmodellen van automutilatie passeren de revue. Bij wijze van *interludium* geef ik een bloemlezing van getuigenissen. Na verdere beschouwingen over trauma en affect, eindig ik met enkele vignetten en een eindnoot om verder over *na* te denken.

Overzicht

Argument - Vooruitblik - Mens en dier - Dubbel - Van vader tot kwader - Machine - Bonobo en bobo - Rauw vlees - Kliniek - Wat en hoe - Aktueelpathologie - Grondvorm - Modellen - Getuigenissen - Affect en trauma - Casuïstiek (narcistisch, Vals Zelf, rouw, trauma) - Epiloog.